

Nr 295.

Av herr **Clemedtson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisväsendet i riket m. m.

Det förslag till lag om polisväsendet i riket, som genom Kungl. Maj:ts proposition nr 58 förelagts riksdagen, synes oss icke böra läggas till grund för en lösning av vår sedan länge svävande polisfråga. Visserligen vilja vi icke förneka, att Kungl. Maj:ts förslag i vissa avseenden inrymmer beaktansvärda förändringar till det bättre i jämförelse med nu bestående ordning. Till den räkna vi i första hand, att förslaget inför fasta bestämmelser på ett område, där sådana f. n. saknas och där det som en följd härav härskar stor osäkerhet och brist på enhetlighet. Som en obestridlig förtjänst hos det kungl. förslaget betrakta vi vidare organiserandet av en förhållandevis anseelig reservpolisstyrka genom lagfästandet av skyldighet för de större städerna att tillhandahålla reservpolispersonal för att biträda med ordningens upprätthållande å annan ort, där behov av polisförstärkning yppat sig. På förslagets förtjänstside kunna ytterligare uppföras dels en viss om än anspråkslös förstärkning av kriminalpolisen i städerna, varvid hänsyn tagits jämväl till landsbygdens behov, och dels det uttryckliga strejkbudet för polispersonalen, vars värde dock väsentligen förminskas genom att det fått sin plats i polisreglementet och icke i själva polisförfattningen.

Om det kungl. förslaget sålunda ingalunda saknar förtjänster, så synes det oss å andra sidan i viktiga avseenden behäftat med så stora svagheter både principiellt och rent organisatoriskt, att vi anse oss icke kunna biträda detsamma.

Till förslagets svagaste punkter hör enligt vårt förmenande det sätt på vilket ordningspolisen på landsbygden organiseras. Förslaget går i denna del ut på ett avskaffande av den nuvarande fjärdingsmannainstitutionen och fjärdingsmännens ersättande med polismän, »vilka skola i erforderlig omfattning finnas anställda ej mindre för egentlig polisverksamhet än även till biträde vid åtgärd i utsökningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter samt vid annan handräckning». Att fjärdingsmannainstitutionen, som den f. n. rekryteras och avlönas, icke alltid fungerar tillfredsställande, äro vi de första att erkänna, men vi kunna icke finna, att detta med nödvändighet behöver leda till ett avskaffande av denna institution, vilken dock har mycket gammal hävd för sig, utan att man först gjort ett försök att reformera densamma. För den långt över-

vägande delen av vår landsbygd skulle, det är vår bestämda övertygelse, en reformerad fjärdingsmannainstitution vida bättre motsvara behovet av polisbevakning än den polisordning Kungl. Maj:t föreslår. Utgår man, som den kungl. propositionen gör, ifrån, att polismannen skall vara fullt sysselsatt av sin tjänst, så kommer man ovillkorligen till att distrikten i allmänhet måste göras ganska stora, i vissa delar av landet, särskilt i södra och mellersta Sverige, omfattande flera, kanske 3, 4 kyrksocknar eller mer. Det säger sig självt, att med så stora distrikt bevakningens effektivitet måste bli lidande och möjligheterna till ett raskt ingripande från polismannens sida vid inträffande oordningar väsentligen minskas, varigenom värdet av den nyinrättade polismannainstitutionen från ren ordningssynpunkt blir i hög grad illusoriskt. Lika uppenbart är, att övriga polismannen tillkommande åligganden såsom indrivning av utskyl-der, delgivning av stämningar och andra legala förrättningar genom de långa avstånden bliva mera tidsödande, besvärliga och kostsamma än de behöva vara. Kungl. Maj:ts förslag är, på samma gång det innebär en överorganisation av landsbygdens polisväsen, i vissa avseenden alldeles otillräckligt och otillfredsställande och ställer sig i förhållande till sin effektivitet oskäligt kostsamt såväl för staten som i all synnerhet för kommunerna.

För den egentliga landsbygdens del med dess i stort sett lugna och fredliga förhållanden, synes oss en lösning av polisfrågan, såsom ovan antytts, lämpligen böra sökas — utom i organiserandet av tillräckliga reservpolisstyrkor och upprättande av länspolis under Konungens befallningshavandes ledning — i en reformering av fjärdingsmannainstitutionen till större överensstämmelse med nutida förhållanden och krav.

Icke mindre oantagligt än i nu berörda hänseende finna vi Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser att beröva de ansvariga polismyndigheterna de befogenheter i avseende å personalens tillsättande, befordran och avskedande samt disciplinära bestraffning, som nu tillkomma dem, och i stället lägga dessa hos polisstyrelser, en för Stockholm och en för varje län, om vilka det finnes anledning befara, att obehöriga synpunkter skulle kunna komma att öva inflytande på deras sammansättning. Vi finna en sådan anordning ytterst betänkelig såsom ägnad att äventyra polisledningens enhetlighet, självständighet och auktoritet och därmed polisverksamhetens effektivitet. Vi ansluta oss i detta avseende helt till den mening, som uttalats av majoriteten ibland 1922 års sakkunniga, att »den som icke har något inseende över en personals tjänstgöring och icke har något ansvar för göromålets handhavande icke heller bör utöva någon administrativ myndighet över personalen i fråga». Vad sålunda anförts beträffande polisstyrelserna äger tillämpning även på de i Kungl. Maj:ts förslag förekommande kommunala polismännen, vilka skulle hava att behandla vissa frågor av ekonomisk och organisatorisk innebörd, som höra samman med polisväsendet. De skäl, som tala mot inrättandet av polis-

styrelser med den befogenhet som gives dem i den kungl. propositionen, tala även mot inrättandet av polismyndigheter, nämligen att de innebära en fara för obehöriga inflytelser på polisväsen och ordningsmakt, varigenom allmänhetens tilltro till desamma skulle komma att rubbas och rättssäkerheten försvagas.

Ytterligare skäl att icke biträda det föreliggande kungl. förslaget finna vi i det förhållandet, att vid dess utarbetande hänsyn icke tagits till andra f. n. aktuella reformsträvanden och organisationsfrågor, vilka hava det samband med frågan om polisväsendets ordnande, att de icke lämpligen böra behandlas oberoende av varandra. Så lära vi exempelvis nästa år hava att motse processkommissionens länge väntade betänkande angående ombildning av rikets rättegångsväsen, vilket betänkande redan torde föreligga färdigt, i vad det avser domstolsorganisationen, däri inbegripet åklagarväsen samt rättegång i brottmål. Vid innevarande års riksdag föreligga i båda kamrarna motioner om skyndsamt åvägabringande av lagstiftning angående förberedande undersökning i brottmål samt om sådan ombildning av åklagar- och polisväsen, som utgör en förutsättning för genomförande av en modern lagstiftning i förevarande ämnen. Till dessa sedan länge aktuella reformkrav, vilka uppenbarligen hava ett nära sammanhang med frågan om en polisreform, ha i den kungl. propositionen icke tagits några som helst hänsyn.

Sedan någon tid tillbaka föreligger vidare ett av landsstatlönesakkunniga utarbetat förslag angående omreglering av landsfiskalsdistrikten, i vilket sammanhang ett ganska stort antal bättre kvalificerade landsfiskalsbiträden skulle komma att tillföras distrikten i det hela. Skulle detta förslag vinna riksdagens bifall, så komme landsbygdens polisväsen att erhålla en icke oväsentlig förstärkning genom att åtminstone vissa av dessa biträden skola hava fullgjort vad för behörighet till landsfiskalstjänst är föreskrivet. Det förefaller som skulle denna omständighet icke vara utan betydelse för bedömande av frågan om polisväsendets ordnande på den svenska landsbygden.

Slutligen må i detta sammanhang erinras, att inom finansdepartementet pågår en utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga, de s. k. 1924 års uppbördssakkunniga, angående åtgärder för åvägabringande av en rationell skatteuppbörd, vilken utredning beräknas enligt vad som uppgives i »Berättelsen över vad i rikets styrelse sig tilldragit», bliva slutförd under senare hälften av 1925. I den kungl. propositionen saknas varje antydning om denna utredning, vars resultat dock måste antagas få betydelse för den ifrågasatta polisorganisationen, särskilt på landsbygden, då de nya polismännens åligganden ju till väsentlig del skulle bestå i att biträda vid indrivning av utskylder.

Om vi sålunda se oss nödsakade att på nu anförda grunder yrka avslag på Kungl. Maj:ts förslag och uppskov med frågans avgörande, så får detta ingalunda tolkas som bevis på bristande intresse från vår sida

för de viktiga reformspörsmål, som här äro föremål för behandling. För oss framstå ordningens upprätthållande och rättssäkerhetens befastande såsom en av våra viktigaste statsuppgifter. De ekonomiska uppoffringar, som därav betingas, vill svensk allmog e ingalunda undandraga sig, men den vill äga säkerhet för att icke genom opraktiska organisatoriska anordningar åsamkas kostnader, som icke stå i rimligt förhållande till anordningarnas effektivitet och värde. I här förevarande avseende förmena vi, att en omarbetning av det kungl. förslaget under hänsynstagande till ovan anförda synpunkter skall ge till resultat en polisordning, som bättre än den föreliggande tillgodoser det viktiga statsintresse, som här är i fråga. De olägenheter, som må vara förknippade med ett uppskov på ett eller annat år med frågans avgörande, synas oss mer än väl uppvägas av de fördelar det innebär att få fram frågan från delvis nya utgångspunkter i dess naturliga sammanhang med andra aktuella reformspörsmål på området.

Under åberopande av vad vi sålunda anført tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 58 med förslag till lag om polisväsendet i riket ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande snarast möjligt av nytt förslag till lag om polisväsendet under beaktande av de synpunkter särskilt i avseende å landsbygdens polisväsen, som här ovan närmare utvecklats.

Stockholm den 16 april 1925.

J. Clemedtson.

M. Svensson.

Nils Ant. Nilsson.

Jöns Jönsson.